

9. *Secunda interrogatio, cur hoc augmentum cessabit post diem Judicii.—Vera responsio.*—Hinc vero nascitur alia interrogatio, cur dicatur hoc augmentum duraturum usque ad diem Judicii, et non ultra. Quia etiam post diem Judicii erunt novæ cogitationes sanctæ, et nova gaudia in sanctis Angelis. Non enim sicut in visione, amore, et fruitione Dei nunc et in perpetuum immutabiles permanent: ita in eadem voluptate, et gaudio ex aliarum rerum, seu operum Dei cognitione post Judicii diem semper insistent, ergo etiam post illum diem idem augmentum accidentalis gloriæ in Angelis inveniri poterit. Respondeo vel negando illationem, vel utendo distinctione supra insinuata de variatione, et augmento. Ratio enim facta probat futuram esse in Angelis sanctis, vel aliis beatis aliquam variationem in gloria accidentali, etiam post diem Judicii, non tamen probat futurum esse augmentum, de quo divus Thomas, et alii theologi loquuntur, cum dictum terminum illis præfigunt. Declaratur: quia omnis variatio et omne augmentum gloriæ accidentalis incipit in sanctis ab intellectu, quia hæc gloria in actibus mentis consistit: et actus voluntatis originem trahunt ab actibus intellectus; ergo omnis nova accidentalis gloria incipit ab intellectu, id est, ab aliqua revelatione, vel consideratione jucunda, quæ novum gaudium parit. Quia ergo usque ad diem Judicii erunt novi effectus divinæ gratiæ, et Angeli sancti non cognoscunt illos omnes futuros, priusquam fiant, ideo semper possunt de illis novas revelationes accipere, et nova gaudia ex illorum cognitione consequi. Et in utroque augetur eorum gloria accidentalis, quia ei additur aliquid simile gloriæ præexistenti. Post diem autem Judicii cessabunt novi effectus gratiæ, et ideo cessabunt novæ revelationes, et nova gaudia, et ita cessabit illud augmentum. Quia vero sancti Angeli non semper actu considerant omnia, quæ extra Verbum cognoscunt, et de quibus gaudere possunt: ideo etiam post judicium non semper erunt in actuali omnium consideratione, et ideo poterunt varietatem aliquam in hac gloria accidentali habere, non tamen proprium augmentum: quia neque in cognitione crescunt, sed jam habitam exercent: neque eorum gaudium crescit, quia semper erit de rebus, de quibus jam gavisi fuere, et quando circa rem aliquam de novo suscipitur, cessat circa aliam: et ita nunquam fit proprium augmentum. Unde Christus Dominus, etiam nunc non potest habere augmentum in gloria accidentali, quia

omnia futura semper habet præsentia, et de omnibus idem recipit gaudium, et nihilominus secundum scientiam infusam potest varietatem in actuali consideratione distinctorum effectuum habere, quia per illam scientiam non omnia semper actu considerat. Idemque suo modo in Virgine sanctissima invenitur.

CAPUT IX.

UTRUM EX SANCTIS ANGELIS, QUIDAM ASSISTENTES, ET ALII MINISTRANTES SINT.

1. Absolvimus priorem hujus libri partem, in qua de beatitudine sanctorum Angelorum, eorumque veluti contemplativo statu tractare proposuimus. Nunc alteram aggredimur, in qua de ipsorum ministeriis, actibus, Hierarchiis, missionibus, apparitionibus, aliisque actionibus, quas vel circa nos, vel inter se propter nos exercent, dicendum a nobis est. Prius autem quam ad peculiare, et quasi specificas actiones descendamus, generaliter videndum est, an omnes Angeli in his externis actionibus, ac ministeriis occupentur, vel hoc sit aliquorum ordinum proprium: hoc autem, explicando propriam partitionem de Angelis assistentibus et ministrantibus, commode fiet.

2. *Dantur Angeli assistentes.* — *Dantur et ministrantes.* — Hæc autem divisio imprimis supponit Angelos sanctos Deo assistere: et a Deo etiam ad aliqua ministeria mitti, et utrumque est certissimum ex divina Scriptura. Nam imprimis de assistentibus Angelis loquitur Raphael, Tobia 12, dicens: *Ego sum Raphael unus ex septem, qui astamus ante Dominum.* Longe vero majorem numerum Angelorum assistentium Daniel vidit, dum ait, c. 7, *Millia millium ministrabant ei, et decies millies centena millia assistebant ei.* Et de eisdem assistentibus Angelis videtur loqui Joannes, Apoc. 5, cum ait: *Vidi, et audivi vocem Angelorum multorum in circuitu throni, et animalium, et seniorum, et erat numerus eorum millia millium dicentium, etc.* De Angelis item ad homines missis frequentissima sunt Scripturæ testimonia, Genes. 24, dixit Abraham servo, *Deus qui locutus est mihi, etc., ipse mittet Angelum suum.* Et Exod. 23, *Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te: et infra, Præceditque te Angelus meus.* Num. 20, *Quomodo clamaverimus ad Dominum, et exaudiverit nos, miseritque Angelum, qui eduaxerit nos, etc.* Et in Evangelio, *Missus est Angelus Gabriel, Luc. 1. et Matth. 26, dixit Christus:*

An putas, quia non possum rogare Patrem meum, et exhibebit mihi plusquam duodecim legiones Angelorum. Et Actor. 12, dixit Petrus, *Nunc scio vere, quia misit Dominus Angelum suum, etc.* Hoc ergo posito videndum superest, quomodo illa membra distinguantur: id an iidem sint Angeli assistentes, qui et ministrantes, licet illas denominationes diversis rationibus suscipiant, vel si distinguuntur, unde illa distinctio sumatur, et an tanta sit, ut assistentes nunquam ministrent, neque e converso. In qua re duæ sunt theologorum opiniones.

3. *Prima opinio docens omnes esse assistentes et ministrantes.* — Prima docet, omnes Angelos ab infimo usque ad supremum ministrare, ac mitti. Et ita non posse in hoc assistentes a ministrantibus perpetuo distingui. Ita sentiunt Alensis, 2 part., quæst. 36, memb. 3, et Scotus, in 2, dist. 10, quæst. 1, et ibi Durandus, quæst. 1, et Argentina, art. 1, et Gabriel, art. 2, Malonius, disp. 2, ubi alios refert. Idem sensit Marsilius 2, quæst. 7, art. 3, in 2 part. ejus, Molina, 1 part., ad quæst. 112. Allegari potest pro hac sententia Athanasius, serm. 2, contra Arian., circa finem, dicens: *Angeli sursum deorsum commeantes ministros se præbent, quod in serm. 3, ante medium magis declarat, dicens: Ad ministerium autem non unus, sed ex omnibus plures ad manus præsto sunt, quod Dominus, si velit, amandet. Multi enim Archangeli, multi Throni, multæ Potestates et Dominationes, millies millia, et decies millia centena millia ministrorum adsistunt et apparent, qui se promptos offerunt, ut emittantur:* ubi omnes assistentes vult etiam esse ministrantes. Et verba Danielis in hunc sensum tacite interpretatur.

4. Præcipuum fundamentum hujus sententiæ sumitur ex verbis Pauli ad Hebr. 1: *Omnes sunt administratores spiritus in ministerium missi.* Omnes enim sine ulla exceptione comprehendit, ut omnes a Filii majestate secernat. Adduntur etiam exempla ex sacra Scriptura quibus ostenditur, ex omnibus ordinibus etiam supremis Angelos mitti. Nam Isai. 6, Seraphim supremi ordinis ad Isaiam missus dicitur, et Genes. 3, Cherubim cum igneo gladio ante Paradisum collocatur. Et Ezech. 10, alia ministeria sanctorum Cherubim leguntur. Præterea Michael sæpe missus legitur, qui unus ex primis principibus dicitur Daniel 10, et Luc. 1, Gabriel dicitur missus ad Virginem, cum tamen, vel maximum omnium Angelorum, vel de supremo ordine fuisse, credibile videatur. Tum ex altitudine mysterii, ad quod annun-

tiandum mittebatur. Tum auctoritate Bernardi, serm. 1, in *Missus est.* Et Raphael ad Tobiam missus ex septem assistentibus se esse dixit, ut jam citavimus: illi autem septem assistentes dicuntur in conspectu Throni Dei esse Apoc. 1, utique tanquam præcipui inter assistentes.

5. *Secunda opinio contraria alios solum mitti, alios solum assistere.* — Secunda sententia docet Angelos assistentes et ministrantes presumptos, ita distingui, ut illi nunquam mittantur extra cœlestem curiam, hi vero ad ministeria exeant. Hæc fuit sententia D. Thomæ, 1 part., quæst. 112, art. 2 et 3, ubi vult assistentes nunquam ad actiones externas mitti, etiam per dispensationem Dei, et e contrario ministrantes, licet semper assistant videndo clare Deum, tamen extra Verbum nunquam edoceri immediate a Deo, sed per assistentes Angelos, quorum proprium est in ipsa claritate divinæ essentiæ divina mysteria revelanda conspiciere. Et hoc sequuntur ibi Cajetanus et nonnulli alii moderni. Et Capreolus 2, d. 10, ubi idem tenet Albertus, art. 3, referens, se alibi hoc prolixius tractasse. Idem affirmat Bonaventura ibi, art. 1, quæst. 2, Richardus, art. 11, quæst. 2, Ægidius, late quæst. 1 et 2, per totas. Qui omnes auctores in hoc conveniunt, quod tres ordines primæ Hierarchiæ, Seraphim, Cherubim et Throni ita assistunt, ut nunquam mittantur, et e contrario quinque ordines inferiores: scilicet Principatus, qui est secundus ordo secundæ Hierarchiæ, et omnes inferiores, scilicet Potestates, Virtutes, Archangeli et Angeli sint proprie ministrantes. De quarto vero ordine omnium Angelorum, seu primo secundæ Hierarchiæ, scilicet, Dominationibus, est aliqua dissensio. Nam D. Thomas supra, art. 4, dicit etiam assistere et nunquam mitti, et sequuntur Ægidius et alii Thomistæ, Richardus vero insinuat Dominationes etiam mitti, alii vero doctores nihil explicant.

6. *Probatur.* — Sed omisso hoc puncto (de quo infra dicam) sententia hæc potissimum fundatur in auctoritate Dionysii, lib. de cœlest. Hierar., nam prius cap. 7 et sequentibus, regulam generalem constituit, quod Angeli assistentes foris ad ministrandum non exeunt, et postea cap. 13, ne admittat exceptionem de Seraphim misso ad purganda labia Isaiæ, varie locum illum interpretatur, ut postea videbimus. A quo non audet discedere Gregorius, hom. 34, in Evangel., licet rem omnino non definiat. Rationem vero addit D. Thomas, quia certum est, Deum secundum legem communem gubernare inferiora per superiora: quamvis

autem in gradu rerum naturalium sæpe hunc ordinem mutet propter superiorem gradum gratiæ, ut ad confirmandam fidem, vel quid simile, nihilominus inter Angelos non opus habet illam legem immutare, aut in ea dispensare, tum quia supra ordinem gratiæ non est alius ordo superior, propter quem talis dispensatio fiat: tum quia neque ad fidei confirmationem conducit, quod aliquis effectus in his inferioribus fiat per Angelum superiorem potius, quam per inferiorem, quia hoc non potest nobis innotescere, nec etiam propter ipsum effectum potest esse necessarium, quia Angeli ministrantes ex officio suo sunt, et numero sufficientissimi, et virtute potentissimi ad similes effectus faciendos; ergo non est necessaria talis dispensatio. Confirmatque hoc D. Thomas exemplo Annuntiationis Domini-cæ Incarnationis. Nam si ad aliquod negotium mittendus esset aliquis Angelus supremi ordinis, maxime ad illud: et tamen non est missus nisi Gabriel, qui ex secundo ordine tertiæ Hierarchiæ supremus Archangelus esse creditur; ergo nunquam fit talis dispensatio.

7. Ut meam sententiam proferam, suppono imprimis doctrinam traditam, in libro primo, de distinctione trium Hierarchiarum, et novem ordinum Angelorum: illa enim distinctio maxime in beatitudine inter sanctos Angelos observata est, ut ibi diximus, et ordine dignitatis ita collocantur, ut a perfectioribus incipiendo, numerentur Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli.

8. *Auctoris sententia.*—*Suadetur ex D. Dionysio.*—*D. Gregorius concinit.*—Hoc ergo supposito, dico, Angelos quosdam ita esse assistentes, ut ex officio non ministrent, nec mittantur, alios vero, qui ex officio ministrant, et non assistunt: et inter hos aliquos esse, qui non mittuntur ex vi sui muneris, plures vero esse, qui ad ministrandum mittantur. De hac posteriori parte dicam postea in num. 25. In priori autem parte videntur convenire theologi utriusque opinionis, quia ad minimum hoc intendit D. Dionysius, lib. de cœlesti Hierarch., si attente legatur, præsertim a cap. 6, usque ad 13. Considerandum vero est, Dionysium in discursu illorum capitum præcipue declarare excellentiam Angelorum assistentium per hoc, quod immediate a DEO supernas illustrationes, et irradiationes recipiunt, et per eos ad inferiores derivantur. Quod vero ad externa ministeria nunquam mittantur, non ita expresse dicit, quanquam neque ipsis aperte has mis-

siones, seu ministeria tribuat: sed absolute, et simpliciter per solam assistentiam ad Deum, eorum statum declaret, et in cap. 13, evidenter supponit eos ex vi sui status, et muneris ad externas actiones non mitti, quandoquidem ibi specialem difficultatem movet, quo modo Seraphin ad purganda labia Isaïæ missus fuerit, et omnino declarare conatur, non fuisse illud ministerium per aliquem Angelum supremi ordinis peractum. Consentit etiam Gregorius, homilia 34, in Evangelia: nam licet in fine de particularibus effectibus, vel Scripturæ locis dicat, se nolle affirmare, quod apertis testimoniis non probatur; nihilominus generalem distinctionem assistentium, et ministrantium Angelorum, saltem ex vi muneris, et officii approbat, et dicit esse consentaneam loco Danielis. Et inferius ait, quod licet specialia officia quorundam Ordinum, aliis interdum communicentur, nihilominus appellationes proprias alicujus muneris illi ordini tribui, qui tale munus plenius accepit. Quæ regula etiam in appellatione assistentium, et ministrantium ad minimum observanda est. Ratione ostendetur hæc veritas, prædicta verba assistendi, et ministrandi prius explicando.

9. *Dubia proponuntur et enodantur.*—Cum ergo in generali hoc certum sit, controversia præcipua inter doctores est, utrum aliquando in particularibus occasionibus, vel effectibus Angeli assistentes ex vi sui muneris officium ministrandi assumant, vel e contrario ministrantes assistant, non tantum illa generali ratione, quia videndo Deum dicuntur illi assistere, sed etiam illa speciali, qua sublimiores Angeli dicuntur ex officio assistentes. Et cum his aliud dubium conjunctum est, nimirum qui ordines sint assistentes, quive ministrantes ex officio. Unde aliud etiam resolvendum est, scilicet, an omnes ordines, qui ministrant, mittantur, et e contrario. Prius vero, quam ad hæc respondeamus, tria verba explicanda sunt, habent enim aliquam varietatem, et æquivocationem, scilicet, assistere, ministrare, et mitti.

10. *Duplex significatio verbi assistendi.*—Verbum ergo assistendi interdum generale est, prout idem significat, quod in præsentia Dei esse, et faciam ejus videre, et sic commune est omnibus Angelis, etiam infimis, ac ministrantibus Deo assistere: quia omnes vident faciem Patris, ut dixit Christus Dominus Matth. 18, et notavit Gregorius, homil. 34, in Evang., et 2, Moral. 3, et lib. 17, cap. 9. In dicta vero divisione specialius sumitur, ut ex loco Danielis 10,

et communi Patrum, et theologorum sententia constat. Sic ergo specialius hæc assistentia ad Deum, partim per positivam perfectionem, et dignitatem, partim per negationem explicari potest. Proprium enim est assistentium Angelorum, ut a Deo immediate illuminentur de his rebus, quas de novo eos cognoscere oportet, seu quæ ex divino imperio, et ordine fieri præcipiuntur. Et in hoc maxime ponit Dionysius proprietatem assistentium, quod immediate conjunguntur supremo lumini, ut radios ejus participent. Et consequenter ad hos pertinere dicit, ut alios illuminent, ita ut divini radii per eos ad inferiores descendant. Hæc ergo duo positiva sunt, ad illa vero duæ negationes consequuntur, quæ sunt non ministrare, et non mitti, quas postea declarando hæc verba explicabimus.

11. *Tertia significatio additur.*—His addi potest tertia significatio verbi *assistendi*, seu *adstandi*, nam aliquando non dicit tantum generalem assistentiam per visionem beatam: nec specialissimam assistentiam per immediatam conjunctionem ad Deum in recipiendis specialibus revelationibus, sed dicit quamdam excellentiam in munere assistendi in ordine ad officium ministrandi a dextra. Quomodo Apocalyp. 1, septem Angeli dicuntur specialiter assistere coram Deo. Et Tobia 12, Raphael dicitur assistere coram Deo. Idemque de Gabriele dicitur Luc. 1, ubi Toletus id animadvertit. In quo autem illa prærogativa consistat, in capite sequenti explicabo.

12. *Verbum ministrandi significat primo spirituale ministerium.*—Circum verbum autem ministrandi advertendum est duplex ministerium in Angelis distingui, unum est mere internum, et spirituale. Aliud est externum, et aliquo modo corporale. Priori modo illuminatio, vel locutio Angelorum inter se facta ex ordinatione divina, et præsertim cum respectu ad salutem hominum potest dici ministerium Angelicum, quia revera in eo Deo serviunt, et ministrant in ordine ad nostram salutem, et ideo nobis ministrare dici possunt. Est vero hoc ministerium internum, et spirituale, quia immediate in solis mentibus angelicis fit, et consummatur, licet remote ad externum aliquod ministerium ordinetur, quod aliquando contingere poterit, non est tamen semper necessarium. Quia potest aliquando Angelus assistens illuminare inferiorem, non ut aliquid exterius agat, sed ut oret, vel ut de aliquo Dei decreto certior factus speciale gaudium accipiat. Atque hoc modo omnes An-

geli etiam specialiter assistentes sunt ministrantes. Quia omnes aliquod internum, et spirituale opus circa inferiores exercent ex ordinatione immediata ipsius Dei, cui in eo opere ministrant. Et in hoc sensu de omnibus etiam supremis verificari post dictum Pauli Hebræorum 1. *Omnes sunt administrantes spiritus.* Quod quidem non ex dispensatione, seu exceptione a generali regula, sed ex officio illius convenit, sic enim verum est dictum Athanasii supra relatum, *Omnes ad ministerium præsto sunt, centena millia ministrorum assistunt.* Sic ergo ministrare, et assistere, etiam ex officio, et ex vi propriæ dignitatis non sunt opposita, sed potius unum sequitur ex alio: nam ex eo quod supremi Angeli omnes, et soli a Deo proxime illuminantur, sit ut illi sint ministri, quibus Deus utitur ad illuminandum alios, in quo ministerio non solum a sua dignitate non recedunt, sed potius in ea quasi consummantur: tum quia ipsi Deo immediate ministrant; tum etiam, quia in sua perfectione, et (ut ita dicam) in interiori aula Dei immoti manentes, alios perficiunt. Hoc autem ministerium multum generale est, ideoque in dicta divisione verbum *ministrandi* non tam late sumitur, sed specialiori ratione, in qua possit a verbo assistendi distingui.

13. *Secundo significat corporale ministerium.*—Aliud ergo ministerium Angelorum est externum, et corporale aliquo modo, ad quod pertinent actiones omnes, quas Angeli in hoc inferiori mundo exercent, sive circa res irrationales, vel insensibiles, ut movendo illas, verbi gratia, congregando nubes, vel dissipando, etc., sive circa homines, custodiendo illos, annuntiando, illuminando, etc. Nam licet hæc actiones interdum videri possint spirituales, quoad illuminandas, vel excitandas mentes hominum, nihilominus ab Angelis non sunt, nisi mediante aliqua actione circa corpus: et ideo hæc omnia pertinent ad ministeria externa. Atque hæc etiam ministeria duobus modis possunt ab Angelis exerceri, nimirum vel exequendo immediate per se tale ministerium, vel ordinando tantum, et dirigendo. Priori modo Angelus custos curam gerit hominis sibi commissi, et monet illum, etc. Posteriori modo Angelus superioris ordinis, ut Principatum, vel Dominationum ordinat faciendâ per inferiores Angelos, et sic ministrat dirigendo. Ab hoc ergo ministerio, sive exequendo sive dirigendo fiat, dicuntur speciali modo Angeli ministrantes: et sic sumitur in dicta partitione: et convenit quibusdam Angelis ex

officio, et non aliis, ut ex eorum nominibus constat, prout latius in dicto libro 1, explicata sunt. Aliqui vero contendunt, ministrandi verbum solum significare cum proprietate operis executionem, et ideo non attribui proprie nisi Angelis exequentibus. Sed hoc gratis dicitur: nam ministri Regis dicuntur proprie, qui decreta Regis pronuntiant, eorumque executionem aliis imperant, et illius modum et ordinem disponunt. Quod si illamet ordinatio seu intimatio imperii vocetur executio, est æquivocatio in voce, quia nos loquimur de executione propria externi effectus a Deo intenti, ut est, annunciare aliquid homini, corpus assumere, movere, et similia.

14. *Quid verbum mittere significet.*—Tandem circa verbum *mittendi* distinguunt theologii in Angelis duplicem missionem, invisibilem, et visibilem, sicut solent similem distinctionem tradere in missione divinarum personarum, ut in superiori tomo, l. 12, de Trinit., cap. 4, explicavi. Illam ergo distinctionem ad Angelorum missionem accommodat D. Thomas, dicta quæst. 112, art. 2, ad 1, ubi concedit missionem invisibili omnes Angelos mitti, etiam assistentes, et supremos: quia illa missio fit (ut aiunt) per internum, et spiritualem effectum, et ita potest per solam illuminationem fieri, et juxta hunc sensum verbi mittendi, ait D. Thomas intelligi posse verba Pauli Hebr. 1: *Omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi*. At vero missio visibilis dicitur, quæ est ad corporalem effectum, et sic solis Angelis ministrantibus convenit: et quoad hanc missionem, nullam vult D. Thomas admittendam esse exceptionem.

15. *Explicatur doctrina proxima D. Thomæ.*—Verumtamen hæc doctrina, et distinctio majori indiget declaratione. Et imprimis notandum est duplex discrimen inter missionem divinarum personarum, vel Angelorum: unum est, quia missio divinæ personæ non est secundum imperium, sed secundum substantialem, et æternam processionem, missio autem Angelii, ut a Deo fit, supponit quidem substantialem emanationem a Deo per creationem, proxime autem fit per voluntatem liberam Dei, per imperium Angelo intimatam. Aliud discrimen est, quia missio divinæ personæ, neque fit, nec fieri potest per mutationem, vel acquisitionem loci illius personæ, quæ mitti dicitur, sed solum per novum modum essendi in loco, ad quem mitti dicitur, propter novum effectum gratiæ ibi factum. At vero propria Angelorum missio fit per mutationem personæ missæ,

novum locum acquirendo, et priorem mittendo: de qua missione propria loquuntur frequenter Scripturæ, ut ex allatis testimoniis constat, et ex Gregorio, Damasceno, et aliis Patribus supra libro quarto relatis, manifestum est. An vero de hac loquatur Paulus ad Hebr. 1, dicam postea.

16. *Rejicitur divisio in missionem visibilem, et invisibilem in quodam sensu.*—Loquendo igitur de missione Angelorum in hac propria significatione, non habet locum distinctio verbi *mittendi*, in missionem visibilem, et invisibilem in sensu declarato. Quia quando superior Angelus ex imperio Dei illuminat inferiorem, ex vi talis imperii non movetur de loco in locum, quia ad illuminandum non est necessaria talis mutatio, ut libro secundo tractando de locutione dixi, et in discursu hujus libri de propria illuminatione dicam. Neque etiam hoc modo videtur posse applicari Angelis modus ille metaphoricæ missionis, qui personis divinis ab alia procedentibus convenit. Quia missio illa divinæ personæ supponit ejus immensitatem, ratione cujus sine sui mutatione potest incipere esse alicubi, vel in aliqua persona, aut natura per novam operationem in illam, atque adeo per mutationem alterius extremi, ratione cujus dicitur Deus esse in illo novo modo, sine mutatione sui. Angelus vero non habet hanc immensitatem, et ideo quamvis ex præcepto Dei aliquid mere internum, et spirituale in alio operetur, non potest dici mitti ad illum missione illa metaphorica, quia si distabat ab illo, non fit illi præsens, nec incipit esse in illo novo modo, cum non supponatur esse in illo. Imo licet supponantur esse simul Angelus illuminans, et illuminatus, cum antea unus non esset in alio, sed unusquisque esset in seipso, vel in alio spatio, vel corpore, in quo uterque existebat: etiamsi postea unus incipiat illuminare alium, non dicitur incipere esse in illo novo modo, quia nec antea existebat in illo, nec ex vi actionis illuminandi habet, quod sit in illo, quia illa actio de se non requirit illam præsentiam, seu existentiam illuminantis in illuminato.

17. *Angelorum missio localem terminum includit.*—Propter quod censeo, missionem Angelii non esse tam metaphoricam, et invisibilem, sed necessario includere localem terminum, ac subinde illos tantum Angelos mitti, qui ex imperio Dei ad aliquem locum transeunt, vel in illo ad aliquem finem a Deo intentum permanent. Dico *ex imperio Dei*, quia missio

dicit necessariam habitudinem ad mittentem, quæ in præsentia non potest fundari, nisi in impulsu moventis, seu mittentis, qui impulsus non est physicus, sed moralis, scilicet, per imperium. Quia sola substantialis emanatio, qualis est per creationem, non sufficit: nam Angelus malus habet illam processionem a Deo, et tamen non mittitur a Deo, quoties ipse movet se: neque etiam est necessarius impulsus localis physicus, quia ille motionis modus est imperfectus; ergo motio per imperium necessaria est, et sufficit. Debet autem esse a Deo, ut Angelus dicatur missus ab ipso. Potest autem Deus vel immediate, vel per alium mittere, quia potest etiam unus alium imperare. Et ideo etiam potest unus Angelus alium mittere, veluti ministerialiter, ut sic dicam, ex Dionysio, cap. 3, de cœlesti Hierarch., Gregorio, homil. 34, in Evangel., Bernardo, homil. 1, in *Missus est*, et sumitur ex Zacharia 2, Apocal. 7 et 16, et aliis locis paulo post referendis. Et ratio est, quia inferiores Angeli in ministeriis suis superioribus subordinantur, ideoque ab eis mitti possunt.

18. *In hoc maxime missio Angelii a missione personæ distinguitur.*—Dixi autem, hanc angelicam missionem fieri per mutationem localem, quia ejus proximus terminus est localis præsentia, licet ad alium finem, seu effectum referatur, et quia in hoc maxime missio Angelii a missione personæ divinæ distinguitur. Et sic intelligitur, quod ait Chrysostomus, oratione 3, in ad Hebræos: *Filius ne fuit quidem missus (utique illo modo imperfecto) non enim a loco in locum transiit, sed carnem susceptus: Angeli vero loca mutant, et prioribus in quibus sunt dimissis ad alia veniant, in quibus non erant*. Dicere vero posset aliquis interdum posse sufficere permanentiam, seu conservationem præsentia in aliquo loco ex eodem imperio Dei ad novum aliquem effectum aut finem, ut Angelus dicatur ad illum effectum alicuique missus, quia illa est quædam virtualis motio in illum locum. Ut si Rex legationem novam committat Petro jam Romæ existenti, dicitur mittere illum in legatum, etiamsi non denuo illuc tendat; ergo. Et illo modo potest Angelus alicubi existens denominari denuo illuc missus, propter novum effectum, ad quem mittitur, et quia novo modo, vel ex vi novi imperii illuc residet. Respondeo imprimis in bono sensu posse hoc concedi, dummodo declaretur, in eo casu, in quo Angelus alicubi existens jubetur ibidem aliquid de novo operari, esse potius virtuales missio-

nem, quam actuales, quia non est mutatio loci, sed quasi quies, seu permanentia in præexistente loco. Adde vero, cum Angelica missio a Deo sit, hunc modum non habere, et DEO nova cogitatio non succedat, censendum esse misisse a principio ad talem effectum, licet forte a principio nihil de illo effectu illi revelaverit, sed postea illum imperet, et ideo simpliciter verum est, Angelum mitti per mutationem localem, et de hac loqui Scripturam, et Patres, ut jam notavi, et latius libro quarto dixi.

19. *In alio sensu recipitur divisio missionis visibilis et invisibilis.*—Nihilominus tamen hæc ipsa missio vera, ut est mutatio localis Angelii ex imperio Dei facta, potest aliter dividi in visibilem et invisibilem. Quæ membra distingui possunt, vel ex parte personæ missæ, vel ex parte effectus, ad quem mittitur, vel etiam ex parte modi, seu imperii, quo mittitur. Primo modo missio Angelii dicitur visibilis, quando mittitur in corpore assumpto: sicut missus creditur Gabriel ad Virginem sanctissimam, vel quotiescumque persona missa sensibili signo manifestatur. Et de hac missione visibili Angelorum frequenter loquitur Scriptura, ut in citatis locis Luc. 1, Exod. 23, num. 20, 1, Paralipom. 21, Tob. 3, Actor. 12, etc. Invisibilis autem erit missio, quando Angelus vere descendit ex imperio Dei ad custodiendum hominem, vel aliquid agendum: ejus tamen præsentia in loco ad quem mittitur, nullo signo visibili manifestatur, sicut ordinarie fieri credimus. Et de illa fortasse locutus est Abraham, Genes. 24, cum dicit: *Ipse mittet Angelum suum*. Atque hic sensus est valde proprius, et usitatus, et in eo maxime missio etiam personæ divinæ, in visibilem, et invisibilem dividi solet, ut in dicto loco explicavi.

20. Secundo modo, scilicet, ex parte effectus potest dici missio hæc visibilis, quia ad effectum aliquo modo visibilem faciendum Angelus mittitur. Et talis est quoties Angelus ad aliquod ministerium externum mittitur: quia licet interdum mittatur ad spirituales effectus in homine procurandos, ut fidem, poenitentiam, vel similes, semper fiunt ab Angelo media corporali motione, ut supra dixi, et ideo semper ex parte effectus illa missio visibilis est. Potest vero aliqua esse invisibilis, si Angelus non ad aliquem effectum faciendum in corporibus, sed tantum ad suam substantialem præsentiam exhibendam propter cultum, vel honorem Dei, ad aliquem inferiorem locum

